

Regelink
Ecologie & Landschap

Onderzoek vleermuizen, tongvaren, hondskruid en brede wespenorchis

Europalaan Noord Utrecht

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	
In opdracht van	Gemeente Utrecht
Naam opdrachtgever	
Rapportnummer	RA19289-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	07 december 2020
Aantal pagina's	21
Collegiale toets	
Wijze van citeren	Kolvoort, A., 2020, Onderzoek vleermuizen, tongvaren, hondskruid en brede wespenorchis Europalaan Noord Utrecht Rapport RA19289-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.nl
www.regelink.nl

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	4
2	Plangebied en ingreep	5
2.1	Plangebied	5
2.2	Ingreep	5
3	Werkwijze	6
3.1	Onderzoeksinspanning	6
3.2	Methode veldbezoek Utrechtse soorten	6
3.3	Methode vleermuisonderzoek	6
3.4	Volledigheid inventarisatie	7
4	Resultaten	8
4.1	Utrechtse soortenlijst	8
4.2	Vleermuizen	8
4.3	Gewone Dwergvleermuis	8
5	Toetsing aan de Wet natuurbescherming	11
5.1	Effectbepaling	11
5.1.1	Utrechtse soortenlijst	11
5.1.2	Soorten habitatrichtlijn	11
5.2	Toetsing	11
5.2.1	Utrechtse soortenlijst	11
5.2.2	Wet natuurbescherming	12
5.3	Conclusies	13
5.4	Vervolgstappen	13
6	Bronnen	14
6.1	Literatuur	14
6.2	Websites	14
6.3	Project gerelateerde bronnen	14
Bijlage 1.	Wet natuurbescherming	15
Bijlage 2.	Kaart waarnemingen tongvaren	19
Bijlage 3.	Kaart waarnemingen gewone dwergvleermuis	20
Bijlage 4.	Waarnemingen winterinspectie	21

1 Aanleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Utrecht is van plan om het openbare gebied langs de Europalaan te herinrichten. Bij de herinrichting van het openbare gebied zullen mogelijk bomen worden gerooid en bermen worden aangepast. Bureau Regelink Ecologie & Landschap heeft in juni 2019 een ecologische quickscan uitgevoerd voor dit gebied (Kolvoort, 2019). Hieruit blijkt dat in het plangebied mogelijk geschikte verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen aanwezig kunnen zijn. Daarnaast kunnen er groeiplaatsen van brede wespenorchis, hondskruid en tongvaren aanwezig zijn, drie soorten van de Utrechtse soortenlijst, die in Utrecht extra zijn beschermd, naast de wet Natuurbescherming.

Volgens artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (zorgplicht) is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Er moet daarom nader onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van deze soorten en de functies van het plangebied.

Regelink Ecologie & Landschap heeft in opdracht van gemeente Utrecht in het plangebied dit onderzoek naar vleermuizen, brede wespenorchis en tongvaren uitgevoerd. Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

1.2 Doel

Met dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Komen de Utrechtse soorten brede wespenorchis, hondskruid en tongvaren voor in het plangebied?
- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot het verdwijnen van Utrechtse soorten binnen het plangebied?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?
- Welke vervolgstappen zijn nodig om aanwezige Utrechtse soorten binnen het plangebied te behouden?
- Welke vervolgstappen zijn nodig om overtreding van de Wet Natuurbescherming (zoveel mogelijk) te voorkomen?

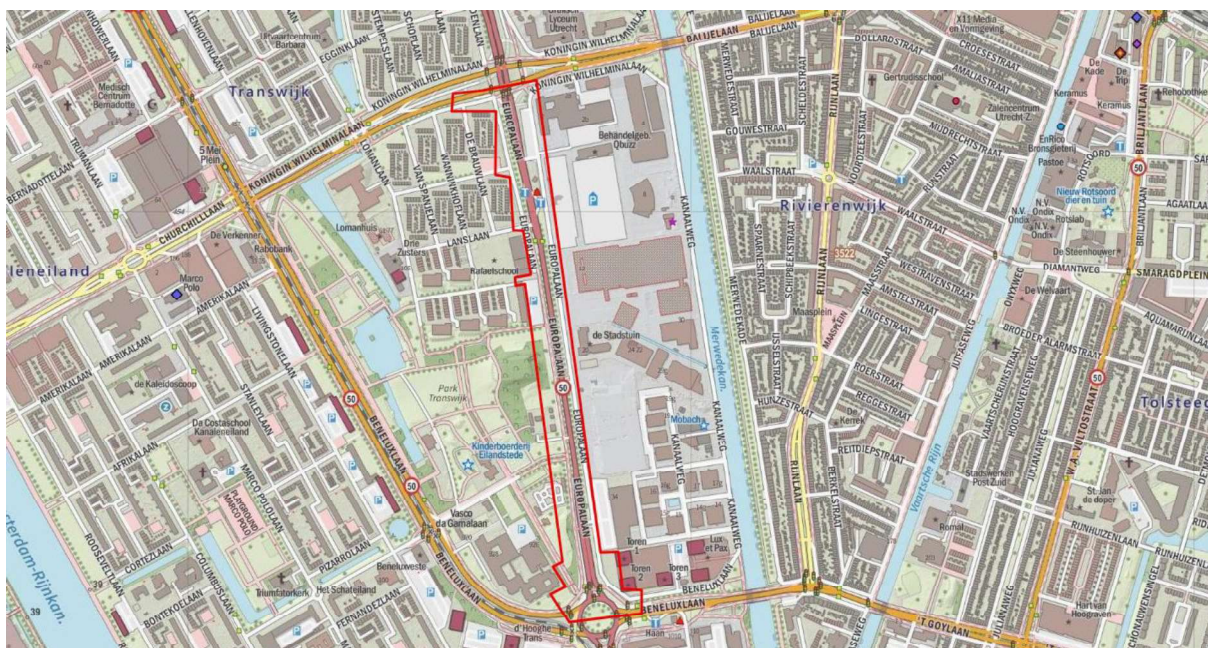
¹ <http://www.regelink.nl/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2 Plangebied en ingreep

2.1 Plangebied

Het plangebied bestaat uit de Europalaan Noord en de aangrenzende bermen in Utrecht, provincie Utrecht. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door het Europaplein, aan de westzijde door park Transwijk en de wijk Transwijk, aan de noordzijde door de Koningin Wilhelminalaan, en aan de oostzijde door een bedrijventerrein. In de rapportage van de quickscan in een uitgebreide impressie van het plangebied opgenomen (Kolvoort 2019)².

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2020.

2.2 Ingreep

Gemeente Utrecht is van plan om de Europalaan Noord te Utrecht te herinrichten. Ingrepen die daartoe in het plangebied kunnen plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Graafwerkzaamheden in bermen,
- Rooien/kappen van bomen (lijst met te kappen bomen is nog niet bekend).

Het is nog niet duidelijk welke aanvullende ingrepen precies zullen plaatsvinden. Mogelijke ingrepen zijn:

- Vervangen wegdek,
- Verwijderen/vervangen putten,
- Verwijderen afscherming met klimop

²Kolvoort, A. 2019. Ecologische quickscan Europalaan Noord Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming Rapport RA19207-03, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen

3 Werkwijze

3.1 Onderzoeksinspanning

In de zomer van 2019 is een veldbezoek uitgevoerd om de aanwezigheid van brede wespenorchis, hondskruid en tongvaren te kunnen vaststellen. In het najaar 2019 en het voorjaar en de zomer van 2020 is het plangebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van vleermuizen. In Tabel 1 zijn de gegevens van de veldbezoeken weergegeven. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties., V= Vliegroute, K= Kraamverblijf, Z= Zomerverblijf, P=Paarverblijf, B= boomholte controle, F = foerageergebied?

Datum	Tijd	Onderzochte functies	Medewerker	Weersomstandigheden
16-07-2019	n.v.t.	Utrechtse soorten		n.v.t.
26-08-2019	22:49- 01:30	Vleermuizen: V, F, K, Z		22°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
23-09-2019	21:15- 23:35	Vleermuizen: V, F, K, Z		12°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
12-02-2020	10:00- 14:00	Vleermuizen: B		n.v.t.
08-06-2020	03:16- 05:30	Vleermuizen: V, F, K, Z		11°C, zwaar bewolkt, droog, 1 Bft
07-07-2020	03:15- 05:30	Vleermuizen: V, F, K, Z		10°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft

3.2 Methode veldbezoek Utrechtse soorten

Gedurende de bloeiperiode van de brede wespenorchis en hondskruid zijn alle bermen doorlopen om de aan- of afwezigheid van brede wespenorchis en hondskruid vast te stellen. Daarnaast zijn alle putten met openingen aan bovenkant of zijkant, met behulp van een zaklamp, geïnventariseerd op de aanwezigheid van tongvaren.

3.3 Methode vleermuisonderzoek

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen. Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat. Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Voor determinatie werd gebruik gemaakt van Barataud, 2015 en de grenswaarden in echolocatie van www.batecho.eu. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Aan het einde van de winter (februari) zijn alle bomen met mogelijke holtes gecontroleerd op geschiktheid voor vleermuizen, met behulp van een ladder, zaklamp (Feniks TK35) en spiegeltje. Gedurende het kraamseizoen (mei tot juli) werden de bezoeken vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Er is gekozen voor het uitvoeren van twee ochtendrondes omdat het geluid van het drukke verkeer in de avonden het onderzoek met batdetector lastig maakte, daarnaast zijn zwermende dieren nabij een verblijfplaats in de ochtend beter waar te nemen, waardoor de kans om het vinden van een mogelijke verblijfplaats in bomen wordt vergroot.

Gedurende het paarseizoen (augustus tot oktober) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd.

3.4 Volledigheid inventarisatie

De vleermuisinventarisatie is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur.

Inventarisaties zijn een steekproef gebaseerd op momentopnames, waardoor het niet is uit te sluiten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methoden en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4 Resultaten

4.1 Utrechtse soortenlijst

Tongvaren

Aan de noordkant van het plangebied is in drie putten tongvaren aangetroffen. Tongvaren is alleen gevonden in putten met openingen aan de bovenkant. Voor een overzichtskaart zie Bijlage 2.

Brede wespenorchis en hondskruid

Tijdens de inventarisatie van de bermen zijn er geen exemplaren van brede wespenorchis en hondskruid binnen het plangebied aangetroffen. De aanwezigheid van brede wespenorchis en hondskruid binnen het plangebied is daarmee uitgesloten.

4.2 Vleermuizen

Algemeen beeld

Gedurende het onderzoek werd in en in de nabijheid van het plangebied gewone dwergvleermuis aangetroffen. In Tabel 2 staat een overzicht van de voor gewone dwergvleermuis (belangrijke) functies die binnen het plangebied zijn aangetroffen. In de volgende paragraaf worden van de onderzochte functies de waarnemingen verder besproken. De waarnemingskaart is opgenomen in Bijlage 3.

Tabel 2 Samenvatting van de waargenomen vleermuissoorten en functies. De getallen geven het (geschatte) aantal individuen per functie weer.

Soort	Verblijfplaats functie				Andere functie	
	Zomer	Kraam	Paar	Winter	Vliegroute	Foerageergebied
gewone dwergvleermuis	-	-	-	-	-	1-3

4.3 Gewone Dwergvleermuis

Foerageergebied

Tijdens alle rondes zijn enkele foeragerende dieren waargenomen verspreid over het plangebied. Het grootste deel van de rondes werd er geen activiteit van foeragerende vleermuizen waargenomen in of nabij het plangebied. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren, de korte verblijfsduur van de dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in park Transwijk, kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen is.

Vliegroutes

De aanwezige lijnvormige elementen werden niet als essentiële vliegroute gebruikt. Er zijn enkele dieren waargenomen die kort op de Europalaan verbleven en daarna doorvlogen. Dit duidt erop dat enkele individuen de Europalaan passeren. Gezien de lage aantallen en de algemene lage activiteit van vleermuizen die in het plangebied zijn waargenomen kan worden gesteld dat het hier niet om een essentiële vliegroute gaat. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied.

Zomerverblijfplaats

In de zomermaanden werden geen zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aangetroffen binnen het plangebied. Er is buiten het plangebied een zomerverblijfplaats gevonden aan westkant van het plangebied in de zuidelijke kopgevel van de flat aan de Jo Wüthrichlaan. Hier zijn op de kopgevel op twee zwermende dieren op twee verschillende plekken waargenomen. Het gaat hier hoogstwaarschijnlijk om een zomerverblijfplaats van enkele dieren met verschillende invliegopeningen. Een bij de onderdorpel van het rechterraam op de bovenste verdieping en een aan de bovenkant van het raamkozijn van het rechterraam op de derde verdieping.

Kraamverblijfplaats

Er is geen kraamverblijf in het plangebied gevonden tijdens de inventarisaties. Ook zijn er geen verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Paarverblijfplaats

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden in en om het plangebied drie territoria van roepende mannetjes gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is daarom de ligging van de paarterritoria geïnterpreteerd en het zwaartepunt van het territorium bepaald. Het zwaartepunt geeft aan waar de meeste activiteit binnen het territorium is waargenomen. Dit geeft een indicatie naar de mogelijke locatie van de paarverblijfplaats.

Er is een territorium gevonden aan de zuidkant van het plangebied. Dit territorium rijkt van de groenzone voor de ingang van park Transwijk, ten westen van de rotonde, tot aan de toren 1 van de Max-flat ten oosten van de rotonde. Het zwaartepunt van de activiteit lag tijdens de eerste ronde bij het park, maar tijdens de tweede ronde rondom de toren 1. Het vermoeden is dat de paarverblijfplaats is gevestigd in de Max-flat, buiten het plangebied. De precieze locatie is niet waargenomen.

Een tweede territorium is waargenomen bij de kruising van het fietspad langs de Europalaan en de Westdijklaan. Het territorium omvat de Westdijklaan, het park Transwijk en de wijk ten noorden van de Westdijklaan. Het zwaartepunt van het territorium ligt dieper in het park en de daar aangrenzende bebouwing. Een paarverblijfplaats in de bomen binnen het plangebied kan daarmee worden uitgesloten.

Een derde territorium is waargenomen op de kruising met de Lanslaan. Het territorium omvat het plantsoen voor het eerste huizenblok langs de Lanslaan en het fietspad, met het zwaartepunt op de zuidoostelijke hoek van het woningenblok. Naar alle waarschijnlijkheid is er een paarverblijfplaats aanwezig in de woning van Lanslaan 1. Deze woning valt buiten het plangebied.

Er zijn geen paarverblijfplaatsen binnen het plangebied waargenomen. De waargenomen zwaartepunten van de paarterritoria liggen buiten het plangebied, er worden dan ook geen paarverblijfplaatsen binnen het plangebied verwacht

Net buiten het plangebied in toren 3 van de Max flat is ook een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis waargenomen.

Winterverblijfplaats

In het eind van de winter/vroege voorjaar van 2020 zijn bomen gecontroleerd. Alle mogelijke geschikte holtes die konden worden bereikt met behulp van een ladder zijn geïnspecteerd. De meeste geïnspecteerde holtes lopen niet ver genoeg door de boom in (<4 cm), of betreffen holtes die naar beneden toe zijn uitgerot en waarin water ophoopt. Deze holtes worden ongeschikt geacht als verblijfplaats voor vleermuizen.

Bij holtes die meer naar boven door liepen is geïnspecteerd met een spiegeltje en zaklamp. In geen van de gevallen zijn vleermuizen of vleermuisuitwerpselen aangetroffen. Voor een overzicht van de locatie van deze bomen zie Figuur 2 in Bijlage 4, de rode sterren.

Bij enkele bomen zitten de holtes te hoog om met een ladder te kunnen inspecteren. (Zie Bijlage 4, blauwe sterren op Figuur 2). Daarnaast staat er een grote *Robinia* op de hoek van de Lanslaan die door de ruwe bast geschikt is als zomer-/paarverblijfplaats. Gedurende de zomer-en najaarsrondes zijn deze bomen goed in de gaten gehouden. Bij geen van deze bomen is activiteit waargenomen dat duidt op de aanwezigheid van een verblijfplaats voor vleermuizen.

5 Toetsing aan de Wet natuurbescherming

5.1 Effectbepaling

5.1.1 Utrechtse soortenlijst

Tongvaren

Aan de noordkant van het plangebied is in drie putten een groeiplaats van tongvaren aanwezig. Bij werkzaamheden aan deze putten gaat deze groeiplaats mogelijk verloren.

5.1.2 Soorten habitatrictlijn

Vleermuizen

Het plangebied en de omgeving van het plangebied wordt door gewone dwergvleermuis als foerageergebied gebruikt. Door de lage aantallen en de korte verblijfsduur van foeragerende dieren, is het plangebied geen essentieel foerageergebied. Gedurende het onderzoek werden enkele dieren op een vliegroute waargenomen. Door de lage activiteit van dieren op de vliegroute worden essentiële vliegroutes niet in het plangebied verwacht. De voorgenomen werkzaamheden, waaronder de kap van enkele of meerdere bomen, hebben daarom geen indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.

Er werden geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen waargenomen binnen het plangebied. In het plangebied zijn drie paarterritoria van gewone dwergvleermuizen aanwezig. De zwaartepunten van deze territoria en dus de paarverblijfplaatsen liggen echter allemaal buiten het plangebied. Aan de hand van de waarnemingen is de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen binnen het plangebied uitgesloten. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen negatief effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.

5.2 Toetsing

5.2.1 Utrechtse soortenlijst³

Het beleid rond de Utrechtse soortenlijst is om bij ruimtelijke ontwikkelingen na te gaan of schade aan Utrechtse soorten kan worden voorkomen of geminimaliseerd.

Bij grote werkzaamheden aan de putten aan de noordoostzijde van het plangebied kan de groeiplaats van tongvaren verdwijnen. Wanneer bij het inrichten van de werkzaamheden de putten met tongvaren kunnen worden ontzien van de werkzaamheden, kan de vernieling van groeiplaatsen worden voorkomen. Verplaatsen van tongvaren is vaak weinig succesvol, om de groeiplaats te behouden kan deze het beste ongemoeid blijven.

Als de nadelige gevolgen niet te voorkomen zijn dient het leefgebied gecompenseerd te worden zo dicht mogelijk bij het projectgebied, of wanneer dit niet mogelijk is op een alternatieve locatie binnen de

---

³ Nota Utrechtse soortenlijst, 7 juni 2018, kenmerk 4885312, versie 3.0, Gemeente Utrecht
<https://omgevingsvisie.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/zz-omgevingsvisie/thematisch-beleid/groen/2018-Nota-Utrechtse-Soortenlijst.pdf>

gemeente. Door weer putten met openingen aan de bovenkant binnen het plangebied te realiseren, komen na de werkzaamheden weer groeiplaatsen voor tongvaren beschikbaar.

5.2.2 Wet natuurbescherming

Lokale gunstige staat van instandhouding

De gunstige staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis zal lokaal niet verslechteren, aangezien er geen verblijfplaatsen of andere essentiële functies van gewone dwergvleermuis in het plangebied aanwezig zijn.

Verbodsbepalingen

Door de ingreep worden geen verbodsbepalingen van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming overtreden.

Uit de effectbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn. Hierdoor is een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

5.3 Conclusies

Algemeen

- Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen uit het Vleermuisprotocol 2017, waardoor gesteld kan worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- In het noorden van het plangebied zijn in drie putten tongvaren aangetroffen.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor enkele (1-3) gewone dwergvleermuizen, als niet-essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek werden geen essentiële vliegroutes waargenomen.
- In het kraamseizoen werden geen zomer-, kraam en/of paarverblijfplaatsen waargenomen.
- Er zijn geen aanwijzingen voor een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

Effecten

- Bij uitvoeren van werkzaamheden aan de putten aan de noordkant van het plangebied kan de groeiplaats van tongvaren worden vernield.
- Met het uitvoeren van de geplande werkzaamheden, worden er geen negatieve effecten verwacht op functies van gewone dwergvleermuis.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden worden lid 1, 2 en 4 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming niet overtreden.

5.4 Vervolgstappen

- Houdt de putten met tongvaren ongemoeid. Wanneer dit echt niet mogelijk is, zorg er dan voor dat na het uitvoeren van de werkzaamheden er binnen het plangebied weer putten met openingen aan de bovenkant beschikbaar komen,
- Zorg dat bij het uitvoeren van de werkzaamheden dat uitstraling van (extra) verlichting richting woonwijken en het park Transwijk zoveel mogelijk wordt verhinderd.
- Houdt bij het uitvoeren van de werkzaamheden, rekening met het broedseizoen van vogels.

6 Bronnen

6.1 Literatuur

- Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.
- Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (7-12-2020)].

6.2 Websites

- wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2019-01-01
- www.batecho.eu
- www.bij12.nl
- www.omgevingsvisie.utrecht.nl
- www.telmee.nl
- www.verspreidingsatlas.nl/
- www.vleermuis.net
- www.waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

6.3 Project gerelateerde bronnen

- Kolvoort, A. 2019. Ecologische quickscan Europalaan Noord Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming Rapport RA19207-03, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Bijlage 1. Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

1. beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
2. beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
3. beschermingsregime andere soorten.

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

Onderzoek vleermuizen, tongvaren, hondskruid en brede wespenorchis
Europalaan Noord Utrecht

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

3. Beschermingsregime andere (nationale) soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
  - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
  - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
  - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout.

Binnen drie jaar moet het geveld deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

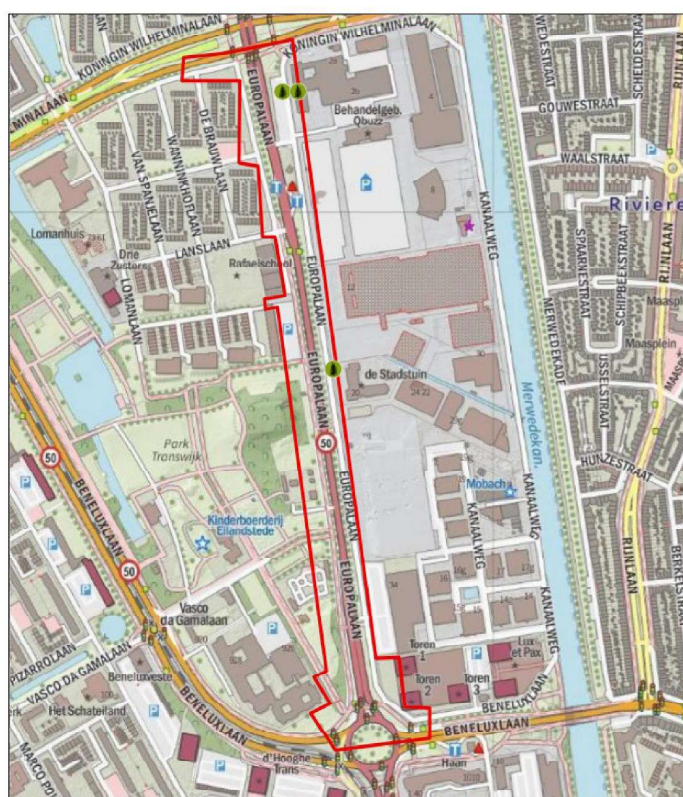
De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

Bijlage 2. Kaart waarnemingen tongvaren

legenda

- Plangebied
- tongvaren

Waarnemingen van tongvaren in het plangebied.

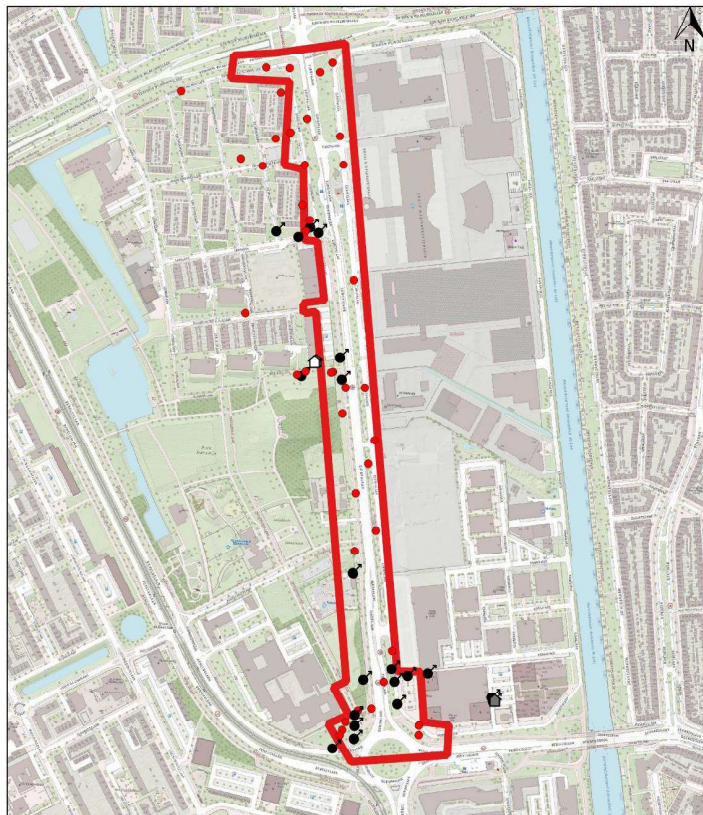
Opdrachtgever: Gemeente Utrecht
Projectnummer: 19289
Datum: 10.08.2020

Bijlage 3. Kaart waarnemingen gewone dwergvleermuis

legenda

- Vleermuizen
- Gewone dwergvleermuis
- Foeragerend
- Roepend
- 🏠 Zomervblijfplaats in gebouw
- 🏠 Paarverblijfplaats in gebouw
- 📐 Plangebieden

Waarnemingen van gewone dwervleermuizen in en rond het plangebied. De symbolen van roepende en foeragerende dieren betreffen waarnemingen van waargenomen gedrag door de betreffende soort en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Opdrachtgever: Gemeente Utrecht
Projectnummer: 19296
Datum: 05.08.2020

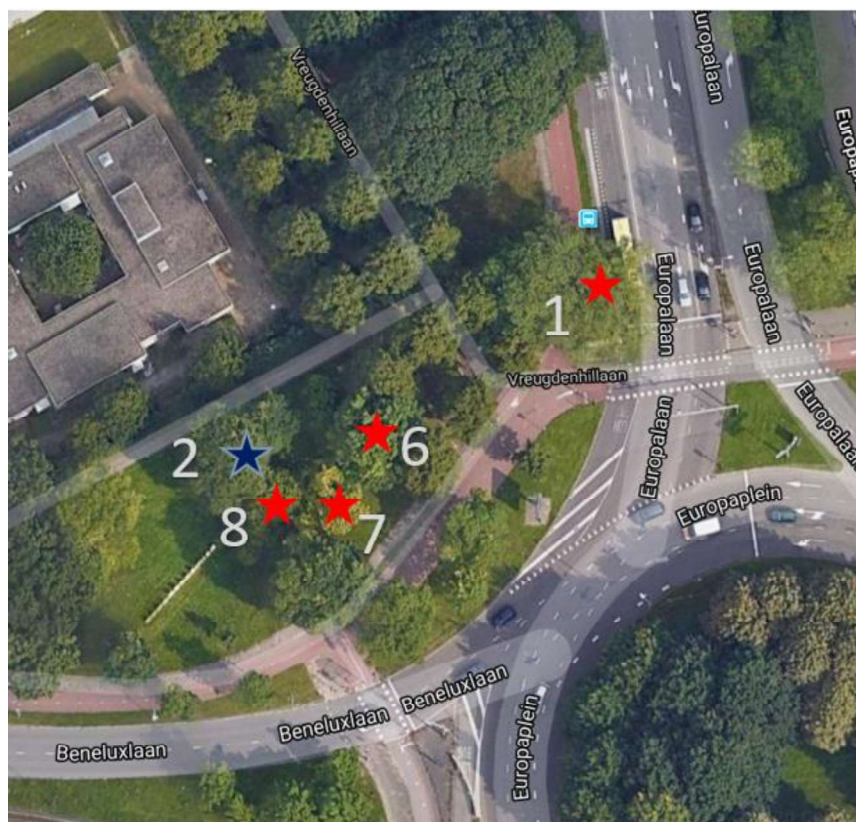

Regelink
Ecologie & Landschap

0 70 140 210 280 m

Bijlage 4. Waarnemingen winterinspectie

Figuur 2. Waarnemingen winterinspectie. Blauwe sterren zijn bomen met holtes die te hoog zijn om met een ladder te kunnen inspecteren. Rode sterren zijn bomen met grotere holtes die mogelijk geschikt zijn voor vleermuizen.

Links overzicht, rechts close up van locatie van bomen in het zuidelijke deel van het plangebied.